

INSTITUUT VOOR BIOLOGISCH EN SCHEIKUNDIG ONDERZOEK
VAN LANDBOUWGEWASSEN

Wageningen

Verlagen nr. 36, 1965

VERSLAG VAN EEN BEZOEK AAN DE INTERNATIONALE ROGGE
CONFERENTIE TE POZNAN (POLEN) EN AAN ENKELE
PROEFSTATIONS IN DE OMGEVING
(10-15 MEI 1965)

dr. W.H. van Dobben

De rogge-conferentie was gesplitst in een landbouwkundige en een technologische sectie, waarvan de zittingen beide door ongeveer 100 personen werden bijgewoond.

Van Nederlandse zijde werd de agrarische sectie bezocht door dr. W.H. van Dobben (I.B.S.) en de technologische door ir. G.W. Wieringa (I.B.V.L.)

Alle belangrijke roggelanden waren vertegenwoordigd: Polen, Sovjet Unie, O. en W. Duitsland, Zweden, Finland en Nederland en bovendien waren er deelnemers uit Oostenrijk, Hongarije, Tsjechoslowakije, Boelgarije, Noorwegen, Frankrijk en de Ver. Staten.

De voordrachten waren reeds in druk verschenen (stencil) en zijn op te vragen bij de bibliotheken van I.B.S. en I.B.V.L.

Landbouwkundige sectie

De voordrachten handelden meest over de plaats van de roggecultuur binnen het kader van de akkerbouw waarbij eigenlijk in alle landen een achteruitgang werd gesignaleerd die verband houdt met de verdringing van roggebrood door tarwebrood. Voorts is ieder het erover eens dat de rogge als gewas in de gematigde streken op lichte gronden moeilijk is te vervangen.

T.a.v. de teeltproblemen werd weinig te berde gebracht.

Zeer veel is gesproken over de veredeling van rogge, waarbij de kwestie van de polyploidie in Polen een controversieel punt blijkt te zijn.

Er is evenmin als in West-Europa sprake van verdringing van diploïde rogge door tetraploïde vormen en er is twijfel gerezen over de vraag, of er in beginsel meer te verwachten is van veredelingsarbeid in tetraploïden dan in de gewone rogge.

Mijn betoog in de discussie dat bij de gewone granen, in vergelijking met b.v. bieten en maïs, de groei-kracht van de afzonderlijke plant voor het gewas als geheel van minder betekenis is, was wellicht te kort om de draagwijdte tot zijn recht te doen komen, maar werd toch door de voorstanders van de diploïde rogge kennelijk als welkome steun geapprecieerd.

Opvallend was het, dat de Zweden, die wat het onderzoek van tetraploïde vormen betreft ongeveer 10 jaar bij de Polen voorliggen, zeer sceptisch zijn over de kansen van de tetraploïde rogge en het onderzoek hieraan thans meer beschouwen als fundamenteel werk over de methodiek dan als een poging om een praktijkkras te kweken.

De veredelingsmethodiek van rogge in Polen is overigens geheel met die van West-Europa te vergelijken. Van enigerlei invloed van de door Lysenko aangeprezen methoden is in de praktijk niets te merken.

De behoefte aan korte en stevige rassen wordt ook sterk gevoeld en de op het I.B.S. door Hoogland ontwikkelde methode om te selecteren op bladgetal ontmoette veel belangstelling. Deze methode werd door mij in de discussie naar voren gebracht en leidde tot navraag van Poolse en Zweedse zijde.

Excursies

Op 13 mei werd eerst het proefstation I.U.N.G. te Przebedowo bezocht (ten N. van Poznan).

Hier wordt behalve aan roggeveredeling, ook veel aandacht besteed aan droogteresistente grassen als Bromus inermis en Festuca arundinacea. Hiervan waren grote collecties klonen op het veld aanwezig.

Dezelfde dag werd het proefstation te Smolice (het I.H.A.R.) bezocht. Dit houdt zich bezig met veredeling van rogge, tarwe, mais, peulvruchten en tuinbouwgewassen.

Hier wordt het roggeras Ludowe Smolickie in stand gehouden. Voorts onderzocht men de mogelijkheid om "synthetische rassen" te maken door het mengen van ingeteelde stammen, waarbij heterosie-effecten worden verwacht.

De maïsrassen Wielko polanka en Malopolanka zijn hier gekweekt, voorts de hybride "Wiel-Wi".

Er is een collectie van 60 ingeteelde stammen, waarvan de combinatie-waarde wordt onderzocht. Men was zeer geïnteresseerd in uitwisseling van materiaal met een nederlandse maïskweker (hiervoor wordt gezorgd).

Op 14 mei is het proefstation Choryn bezocht, waar de internationaal bekende roggekweker dr. T. Wolski werkt.

Ook hier worden de traditionele methoden van de veredeling en instandhouding van diploïde rogge op grote schaal toegepast. Volgens sommige Polen zijn er te veel van deze centra, hetgeen voortkomt uit de neiging, de vele landgoederen, waar voor de oorlog de veredeling als particulier bedrijf werd beoefend, te handhaven.

Bezoek aan de afd. voor plantenfysiologie van het Central College of Agriculture te Warszawa

Op 15 mei werd het instituut van prof. Helena Bericka bezocht. Het is een onderwets laboratorium. Een nieuw gebouw, met klimaatkamers is gebouwd in Pulawy, op 120 km ten Z.O. van de hoofdstad gelegen.

Prof. Bericka werkt vnl. over de fotosynthese van granen en speciaal over de bijdrage, die verschillende assimilerende organen leveren aan de korrelopbrengst.

De planten worden 10 min. in staat gesteld om C^{14} op te nemen. Door onmiddellijke analyse kan worden vastgesteld, hoeveel verschillende organen hiervan hebben opgenomen. Een ander deel van de planten wordt voortgekweekt tot rijpheid en dan onderzocht.

Hierbij blijkt, dat bij rogge pas sinds 10 dagen na het in aar komen de bladeren een directe bijdrage leveren tot de korrel. Bij tarwe begint dit echter al 10 dagen ervóór en bij gerst 14 dagen ervóór.

Dit is plausibel, want bij rogge is bij het in aar komen de stengel nog niet op halve lengte en bij tarwe en gerst al bijna klaar.

De C^{14} toegediend bij het in aar komen bij rogge wordt dan ook teruggevonden in onoplosbare koolhydraten van de stengel.

Het zwakke punt van de hele methode is, dat C^{14} binnen de plant kan worden uitgewisseld, zodat men nooit zeker is of men te maken heeft met reserves uit de tijd van toediening of met jongere assimilaten.

Toch lijkt het speciaal bij vergelijking van graansoorten wel mogelijk, enkele conclusies te trekken.

De C^{14} wordt in het veld zowel als in potproeven toegediend, aan hele planten zowel als aan aparte organen.

Enkele indrukken van de poolse landbouw

Het bezochte deel van Polen (de streek Poznan-Warzawa) ligt vnl. in akkerbouw; grasland en bos beslaan hoogstens ieder 10%. Rogge en aardappelen zijn hoofdgewassen; op de betere gronden staan ook tarwe, haver, winterkoolzaad, luzerne en rode klaver.

Op het veld maken de gewassen (in dit seizoen winterrogge en koolzaad) geen slechte indruk. Vooral de rogge ontvangt echter te weinig stikstof. Er zijn thans plannen in uitvoering, om de landbouw meer kunstmest te verschaffen en men zou verwachten dat met meer kunstmest, landbouwwerktuigen en herbiciden Polen zijn graanbehoefte gemakkelijk moet kunnen dekken, wat thans niet het geval is.

Poolse landbouwkundigen zijn niet zo optimistisch wegens allerlei structurele complicaties.

In Polen prevaleert het kleine bedrijf in eigen bezit. Het is gemakkelijk grond te kopen (4000 zloty's per ha = f 600) maar de boeren hebben er weinig belang bij hun bedrijf te vergroten, omdat de landarbeiders hoge lonen hebben en er onvoldoende machines te krijgen zijn.

Boeren die overgaan naar de industrie, houden hun bedrijf aan, wat tot extensief grondgebruik leidt. De poolse boer hecht sterk aan zijn grondbezit en dit heeft al geroept tot spreiding van de industrie over het platteland.

Splitsing van bedrijven heeft men moeten verbieden, omdat de versnippering van een bedrijf over de kinderen, die buiten de landbouw hun hoofdberoep kozen, een fatale omvang had gekregen.

Gronden die worden afgestoten en geen koper vinden, worden door het staats-bodemfonds aangekocht. De exploitatie als staatsbedrijf wordt echter vaak door de ligging bemoeilijkt.

Men ziet dan ook staatsbedrijven met talrijke particuliere enclaves er in.

Het oude grootgrond-bezit is onteigend tegen vergoeding (de eigenaar ontvangt een lijfrente mits hij de overdracht van zijn bezit heeft ondertekend) en meestal aan de kleine boeren overgedragen. Bepaalde landgoederen bleven intact als **staatsbedrijf**, proefbedrijf of proefstation.

Het landhuis (soms een klein paleis) is meestal in gebruik als school, clubgebouw, museum of laboratorium. De bijbehorende kapel of kleine kerk is keurig onderhouden en druk in gebruik.